

**2017/3 SAYILI MOTORLU TAŞITLAR SEKTÖRÜNDEKİ DİKEY
ANLAŞMALARLA İLİŞKİN GRUP MUAFİYETİ TEBLİĞİ'NİN AÇIKLANMASINA
DAİR KILAVUZ**

1. GİRİŞ

- (1) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 5 inci maddesi ile Rekabet Kuruluna, belirli koşulları taşıyan anlaşma türlerine grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve söz konusu koşulları belirleyen tebliğler çıkarma yetkisi verilmiş bulunmaktadır. Motorlu taşıtlar sektöründeki dağıtım ağları, bir kategori olarak tanımlanabilecek benzer kısıtlamaları içeren yeniden satış anlaşmalarıyla örgütlenmektedir. Motorlu taşıtlar sektöründeki dağıtım anlaşmaları rekabet hukuku kurallarının uygulanması bakımından gerek Avrupa Birliği'nde gerekse ülkemizde diğer sektörlerden farklı bir konuma oturmaktadır.
- (2) Bu kapsamda, Rekabet Kurulu tarafından söz konusu dağıtım anlaşmaları için diğer sektörlerden farklı muafiyet kuralları getirilmiş olup bu yönde hazırlanan ilk grup muafiyeti tebliği olma özelliğini taşıyan 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (1998/3 sayılı Tebliğ), 01/04/1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Tebliğ'in beş yılı aşan uygulamasından elde edilen deneyimler çerçevesinde, 1998/3 sayılı Tebliğ'in bazı düzenlemelerinin rekabetçi bir piyasa hedefine ulaşmakta yetersiz kaldığı, bir kısmının ise uygulama açısından sakıncalar doğurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tespitler ışığında, 12/11/2005 tarihli ve 25991 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01/01/2006 tarihinde yürürlüğe giren 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2005/4 sayılı Tebliğ), 1998/3 sayılı Tebliğ'in yerini almıştır.
- (3) 2005/4 sayılı Tebliğ'in uygulanması esnasında karşılaşılan sorunlar, anılan Tebliğ'in pazar üzerindeki etkilerini araştırma ihtiyacını doğurmuş, bu çerçevede motorlu taşıtlar sektörünün rekabetçi yapısını ortaya koymayı ve sektörün yıllar içindeki gelişimini değerlendirmeyi amaçlayan bir sektör araştırması yürütülmüştür. Bu kapsamda hazırlanan "Motorlu Taşıtlar Sektör Araştırması Raporu"¹ aynı zamanda 2005/4 sayılı Tebliğ'in getirdiği her bir düzenlemenin amaçladığı sonuca ulaşmadaki başarısını da ortaya koymayı hedeflemiştir. Sektör araştırmasının bulguları temel olarak, yeni motorlu taşıtların dağıtım pazarının oldukça rekabetçi bir görünüm sergilediği ve Tebliğ sonrası dönemde pazarın daha rekabetçi hale

¹

<http://www.rekabet.gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fSekt%C3%B6r+Raporu%2fmotorlutasitye ni.pdf>

geldiği; bununla birlikte bakım ve onarım hizmetlerinin sunumu ve yedek parça dağıtım faaliyetleri bakımından 2005/4 sayılı Tebliğ öncesi dönemde var olan rekabetçi sorunların ve endişelerin sürdüğü şeklindedir. Bu temel bulgular, 2017/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin (2017/3 sayılı Tebliğ) hazırlanması aşamasında incelenmiş ve Tebliğ'in temel kabulleri ve hedefleri bakımından yol gösterici olmuştur.

- (4) Her ne kadar 2005/4 sayılı Tebliğ'in getirdiği sistematik 2017/3 sayılı Tebliğ ile temelde korunmuş olsa da, özellikle muafiyetin genel koşulları bakımından 2017/3 sayılı Tebliğ'in getirmiş olduğu bazı farklılıklar bulunmaktadır. 2005/4 sayılı Tebliğ'in uygulanması ile elde edilen deneyimler devir serbestisi ile feshin gerekçeli olmasına ilişkin düzenlemelerin esasen tarafların arasındaki sözleşme ilişkisine müdahale niteliği taşıdığını; ayrıca tek başına rekabet ihlali oluşturmadığını ve bu nedenle bu hükümlere ilişkin gerekliliklerin sağlanmadığı durumlarda 4054 sayılı Kanun çerçevesinde etkin müdahalede bulunulamadığını göstermiştir. Bu çerçevede, devir serbestisine ve feshin gerekçeli olmasına ilişkin düzenlemelerle hedeflenen amaçlara 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ve ilgili diğer mevzuatın hükümleriyle de ulaşılabileceği göz önünde bulundurularak yapılan yeni düzenlemede bu koşullara yer verilmemiştir. Ayrıca, anlaşmadan kaynaklanan uyuşmazlıkların, tarafların mahkemeye başvuru hakkına hanel getirmeksizin bağımsız bir uzmana ya da hakeme götürme hakkının tanınmasına ilişkin hükmün 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 413. maddesinde yer alan düzenleme ile çeliştiği dikkate alınarak yapılan yeni düzenlemede, anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabilmeleri için bu koşul öngörülmemiştir. Bununla birlikte sözleşmelerin fesih sürelerine yönelik hükümlerin marka içi rekabetin tesisi bakımından önem taşıdığı anlaşıldığından mevcut hali ile korunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
- (5) Motorlu taşıtların dağıtım pazarı bakımından yapılan incelemeler, anılan pazarın artan bir talep yapısı ile karşı karşıya olduğunu, satış adetlerinin yıldan yıla dalgalanarak dinamik bir görünüm çizdiğini, yoğunlaşma oranlarının genel olarak rekabetçi seviye olarak kabul edilen eşiklerde olduğunu ve olumlu bir performans sergilediğini, 2005/4 sayılı Tebliğ sonrası dönemde binek araç fiyatlarında reel bir artışın yaşanmadığını göstermiş olup bu pazarda katı düzenlemeleri gerektiren bir pazar başarısızlığının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, 2017/3 sayılı Tebliğ'de yeni motorlu taşıtların dağıtım bakımından sağlayıcıların daha esnek bir dağıtım ağı kurmalarına imkân verecek düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda, bu faaliyetlere yönelik olarak çok markalılık ve ek satış noktası açılması hükümleri bakımından değişikliğe gidilmiş ve çok markalı dağıtım yapısının ve ek satış yerleri açma serbestisinin kısıtlanmasının yeni

motorlu taşıtların dağıtımını konu alan bir dikey anlaşmada yer almasının, Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmayı engellemediği hüküm altına alınmıştır.

- (6) Motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımını ve bu taşıtlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinin sunulmasını kapsayan satış sonrası faaliyetler bakımından ise satış pazarının tersine halen rekabet düzenini bozma potansiyeli taşıyan sorunların bulunduğu ve pazardaki rekabetin tesisi için birtakım düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bakım ve onarım hizmetleri pazarında kar marjlarının %15-35 aralığında seyrettiği, yetkili servislerin halen özellikle üç yaşın altındaki araçlar bakımından pazarın en önemli oyuncusu olduğu, özel servislerin yetkili dağıtıcılar ve yetkili servisler karşısında güçlü bir alternatif olmakta zorlandıkları görülmüştür. Bu nedenle 2017/3 sayılı Tebliğ’de sektörde yetkili dağıtıcılar ile yetkili servisler üzerinde kalite ve fiyat baskısı yaratarak rekabeti güçlendirecek olan özel servislerin pazarda alternatif oyuncu olmasını kolaylaştıracak hükümlere yer verilmiş ve 2005/4 sayılı Tebliğ’in bu amaca hizmet eden hükümleri korunmuştur. Satış sonrası hizmetlerin sunulması bakımından ek tesis yerleri açılmasına yönelik olarak getirilen kısıtlamalar ve çok markalılığa yönelik hükümler de satış faaliyetlerinden farklı olarak düzenlenmiştir.
- (7) Ayrıca, 2005/4 sayılı Tebliğ’in bakım ve onarım hizmetleri bakımından getirdiği ilgili ürün pazarının tespitine ve pazar payının hesaplanmasına yönelik sistemin, uygulamada çoğu taşıt sağlayıcısının nitel seçici dağıtım sistemini benimsemesine yol açtığı tespit edilmiştir. Satış sonrası hizmetlerin sunulmasında nitel seçici dağıtım sisteminin benimsenmesi sayesinde, pazarda esnek bir dağıtım ağının oluşturulduğu ve kar marjlarının yüksek seyrettiği bakım ve onarım hizmetleri alanında pazara girişlerin artmış olduğu gözlenmiştir. Tüketicinin daha fazla servis noktasına ulaşmasını hedefleyen bu düzenlemenin kısmen hedefine ulaştığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla yeni düzenlemede nitel seçici dağıtım sistemine ilişkin esaslar temel olarak korunmuştur. Bununla birlikte, gerek pazar tanımı, gerekse pazar payının hesaplanması bakımından geçmiş uygulamalar dikkate alınmak suretiyle işbu Kılavuz’da ilave açıklamalara yer verilmiştir.
- (8) Bunun dışında, yedek parçaya erişim hususuna yönelik hükümlere Tebliğ’de yer verilmiş ve yedek parçaya erişim bakımından 2005/4 sayılı Tebliğ’in getirmiş olduğu düzenlemeler korunmuştur.
- (9) Özel servislerin yetkili dağıtıcılarla ve yetkili servislerle aynı teknik bilgiye, eğitime, araç ve gereçlere erişebilmesi gerektiği kabulünden yola çıkılarak teknik bilgiye erişim konusundaki hükümler de gözden geçirilmiştir. Bu kapsamda belirtilmelidir ki, 21/04/2009 tarihli ve 27207 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar

(EURO 5 ve EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayına İlişkin Yönetmelik ((AT) 715/2007) ve 03/08/2011 tarihli ve 28014 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ağır Hizmet Araçlarından Çıkan Emisyonlar (EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayına İlişkin Yönetmelik ((AT) 595/2009) özel servislerin teknik bilgiye erişimini ayrıntılı bir biçimde düzenlemektedir. Söz konusu düzenlemeler özel servislerin teknik bilgiye erişimi bakımından yeterli kabul edildiğinden Tebliğ kapsamında ayrıca bir düzenleme getirilmemiştir. Bu noktada, teknik bilgiye erişime dair uyumsuzlukların aynı zamanda 4054 sayılı Kanun’un 6 ncı maddesi çerçevesinde ele alınabileceği ve bu madde çerçevesinde yapılacak değerlendirmede yukarıda belirtilen mevzuattaki esasların dikkate alınacağı belirtilmelidir. Ayrıca, anılan mevzuatın kapsamadığı eğitime erişimin engellenmesi ile 2008 yılı öncesinde piyasaya çıkan taşıtlara ilişkin teknik bilgi talepleri hakkındaki uyumsuzluklar bakımından da 4054 sayılı Kanun’un 6 ncı maddesi kapsamında değerlendirme yapılması mümkündür.

- (10) Yedek parça bakımından ise yetkili dağıtıcıların ve yetkili servislerin genel olarak orijinal yedek parçaya bağımlı oldukları ve alımlarının büyük bir kısmını motorlu taşıt sağlayıcılarından gerçekleştirdikleri, eş değer kalitede yedek parça kullanımının özel servislerde artmakla birlikte sektörün genelinde sınırlı kaldığı ve bunun arkasında eş değer kalitede yedek parçaya ilişkin tanım ve tescil sorunlarının yattığı, yedek parça sağlayıcılarının doğrudan pazara satışının sınırlı kaldığı ve yedek parça tedarikinin halen büyük ölçüde ana sanayiye bağımlı olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuçlar, yedek parça sağlayıcılarının doğrudan pazara satış yapmasını amaçlayan hükümler ile bu hedefe ulaşmayı kolaylaştıran eş değer kalitede yedek parça ile markaya ve logoya ilişkin hükümlerin gerekliliğine işaret etmektedir. Bu nedenle 2017/3 sayılı Tebliğ’de anılan hükümler korunmuştur.
- (11) Ağır ticari araçlar bakımından ise söz konusu pazarın yoğunlaşmış yapısı nedeniyle ve pazarda ortaya çıkabilecek değişikliklerin ve bu değişikliklerin rekabet üzerindeki etkilerinin Kurul tarafından izlenmesine imkân vermek amacıyla Tebliğ’de ağır ticari araçlara yönelik olarak ayrı bir düzenleme getirilmesine gerek bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bu noktada, bu segment bakımından 2005/4 sayılı Tebliğ ile öngörülen ek satış yeri ve ek teslimat yeri açılmasının kısıtlanabileceği yönündeki hükmün, 2017/3 sayılı Tebliğ ile kapsamda yer alan her türlü motorlu taşıtı kapsayacak şekilde genişletildiğini ve çok markalılık bakımından da benzer bir durumun söz konusu olduğunu söylemek mümkündür.

- (12) Kurul, yukarıda yer verilen ihtiyaçlar doğrultusunda 2017/3 sayılı Tebliğ'i kabul etmiştir. Bu Kılavuz'un yayımlanmasındaki amaç, Tebliğ'in uygulanmasında Kurulca göz önünde bulundurulacak hususları olabildiğince açıklıkla belirtmek ve böylece Tebliğ'in teşebbüslerce yorumlanmasında doğabilecek belirsizlikleri en aza indirmektir.
- (13) Kılavuz'da yapılan açıklamalara rağmen, 2017/3 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanıp yararlanamadıkları konusunda tereddütleri olan ya da söz konusu grup muafiyetinden yararlanması mümkün olmayan anlaşmalar için bireysel muafiyet talep etmek isteyen teşebbüsler, "Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Teşebbüs Birliği Kararlarının İsteğe Bağlı Bildirimine İlişkin Kılavuz"un ekinde yer alan formu doldurmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 12 nci maddesi uyarınca Kurula bildirimde bulunabilirler.

2. TEBLİĞ'İN KAPSAMI

- (14) Tebliğ'in 'Kapsam' maddesinde belirtildiği üzere, yeni motorlu taşıtların alımı, satımı veya yeniden satımı; motorlu taşıtların yedek parçalarının alımı, satımı veya yeniden satımı ve motorlu taşıtlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinin sağlanması konulu dikey anlaşmalara 2017/3 sayılı Tebliğ hükümleri uygulanacaktır. Bir başka deyişle, Tebliğ, motorlu taşıtlar sektöründe, yeni bir motorlu taşıtın sağlayıcısı tarafından ilk tedarik aşamasından son kullanıcıya yeniden satışına ve yedek parçaların sağlayıcıları tarafından ilk tedarikinden son kullanıcıya bakım ve onarım hizmetlerinin verilmesine kadar olan tüm seviyelerdeki dikey anlaşmalar için geçerlidir. Bununla birlikte, söz konusu dikey anlaşmaların grup muafiyetine konu olabilmesi için öncelikle dikey sınırlamalar içermesi esastır.
- (15) Tebliğ'in kapsam maddesi ile ayrıca, rakip teşebbüsler arasında yapılan dikey anlaşmaların kural olarak Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanamayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin uygulanmasında, aynı ilgili coğrafi pazarda faaliyet gösterip göstermediklerine bakılmaksızın, Türkiye'de aynı ilgili ürün pazarında faaliyette bulunan veya bulunma potansiyeline sahip sağlayıcılar rakip teşebbüs olarak değerlendirilmektedir. Bu kuralın tek istisnası, sağlayıcının anlaşma konusu malların/hizmetlerin hem üreticisi ya da ithalatçısı hem de dağıtıcısı olduğu, dağıtıcının ise bu mallarla/hizmetlerle rekabet eden malların üreticisi ya da ithalatçısı değil dağıtıcısı olduğu dikey anlaşmalar olarak belirlenmiştir. Bu istisna hükmü ile sağlayıcı ve ağ kurucusu konumundaki teşebbüslerin bir yandan bağımsız dağıtıcılar vasıtasıyla ürünlerini dağıtırken yahut da hizmetlerini sunarken, bir yandan da kendilerinin bizzat dağıtım yapmalarına veya hizmet sunmalarına olanak tanınmıştır.

3. TANIMLAR

(16) Tebliğ'in 4 üncü maddesinde Tebliğ içinde sıklıkla kullanılan bazı kavramların detaylı tanımlarına yer verilmiştir. Bu tanımlarla ilgili olarak açıklanmasına lüzum görülen hususlar aşağıda sunulmaktadır.

- a) Ağ Kurucusu: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde bakım ve onarım zincirleri tanımlanmıştır. Bu tanımda yer verilen ağ kurucusu, bakım ve onarım hizmeti sunan bağımsız teşebbüsleri bir franchise sözleşmesi çerçevesinde zincir servis olarak bir ağa dahil eden teşebbüsü ifade etmektedir.
- b) Alıcı: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde bir teşebbüs namına ve hesabına mal veya hizmetleri satan teşebbüsler de dâhil olmak üzere, dikey anlaşmaya taraf olan ve sağlayıcıdan mal veya hizmetleri satın alan teşebbüs olarak tanımlanmıştır. Bu tanım kapsamında, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, yetkili dağıtıcı, yetkili satıcı, yetkili servis, yetkili yedek parça dağıtıcısı veya bağımsız yedek parça dağıtıcısı olan teşebbüslerin alıcı konumunda olduğunu söylemek mümkündür.
- c) Bağımsız Yedek Parça Dağıtıcısı: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde bağımsız yedek parça dağıtıcısı tanımlanmıştır. Bağımsız yedek parça üreticileri, dağıtımlarını kendi kurdukları ağlar veya motorlu taşıt üreticisinin yetkili servisleri üzerinden yapmaktadır. Bu tanım çerçevesinde, bir motorlu taşıt sağlayıcısının kurduğu dağıtım sistemi içerisinde yer almakla birlikte, başka bir motorlu taşıt sağlayıcısı tarafından sağlanan motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımını yapan yetkili yedek parça dağıtıcıları bu dağıtım faaliyetleri bakımından bağımsız yedek parça dağıtıcısı olarak kabul edilmektedir.
- ç) Eş değer kalitede yedek parça: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde eş değer kalitede yedek parça; bir motorlu taşıtın montajında kullanılan orijinal parçaların değiştirilmesi amacıyla üretilen, ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenen deney ve muayene metotlarına göre orijinal parçayla kıyaslanarak tespit edilen kütle, boyut, malzeme, işlevsellik gibi kriterlere uygunluğu, akredite bir kuruluş tarafından belgelendirilmiş parça olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, belgelendirme kuruluşlarının Türk Akreditasyon Kurumundan veya Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum) çatısı altında ilgili standartlarda karşılıklı tanıma anlaşması imzalanmış olan akreditasyon kuruluşlarından ISO/IEC 17065 standardına uygun olarak akredite edilmiş olması aranmaktadır.

d) Nitel Seçici Dağıtım Sistemi: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde nitel seçici dağıtım sistemi tanımlanmıştır. Bu tanıma göre; nitel seçici dağıtım sistemini benimseyen bir sağlayıcı, dağıtıcıları için yalnızca nitel kriterler koyabilecek ve anlaşmaları sona ermiş, ancak sağlayıcının ağı bünyesinde faaliyetlerine devam etmek isteyen dağıtıcılar da dahil olmak üzere, bu kriterleri karşılayan tüm dağıtıcıların ağı bünyesinde çalışmasına izin vermek zorunda olacaktır. Ancak genel hukuk prensipleri uyarınca, haklı sebeplerle fesih hallerinin bu zorunluluğun dışında tutulacağı açıktır. Nitel seçici dağıtım sistemini uygulayan sağlayıcının, tüm ilgililere kriterlerinin ne olduğunu bildirmesi ve benzer bölgelerdeki dağıtıcılar için aynı kriterleri uygulaması esastır. Bu kapsamda, sağlayıcının, anlaşma yapmadan önce başvuru sahibinin kriterleri karşılayıp karşılamadığını kontrol edebileceği, ancak başvuru sahibinin bu kriterleri karşılar karşılamaz seçici dağıtım sistemi üyesi olarak atanması gerektiği kabul edilmektedir. Kriterlerin ilgili markanın dağıtıcılığını yapan ve yapmayan tüm başvuru sahipleri için aynı olması esastır. Sağlayıcının, ayrımcılık yapmama ilkesi gereği aynı durumdaki teşebbüsler için aynı kriterleri getirmesi ve uygulaması gerekmektedir.² Prensip olarak sağlayıcının getireceği nitel kriterlerin dikey anlaşma konusu faaliyetin gerekleriyle ilişkili olması esastır. Gerçek anlamda nitel kriterler ancak bu durumda söz konusu olabilecektir. Bununla birlikte; 2005/4 sayılı Tebliğ'in uygulanması esnasında, hangi kriterlerin nitel kabul edilebileceği, başvuru sahiplerinin nitel kriterleri sağlayıp sağlamadığının tespiti gibi pek çok sorunla karşılaşmıştır. Belirtilen sorunların özel hukuk hükümleri çerçevesinde mahkemelerce çözümlenmesi mümkün olduğundan sistemin uygulanması bakımından engel teşkil etmeyeceği kabul edilmiş; bu nedenle, Tebliğ'in uygulanması bakımından, kriterlerin niteliğinin ve kriterlerin sağlanıp sağlanmadığının tespiti mahkemelere bırakılmıştır.³

e) Orijinal Yedek Parça: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde orijinal yedek parça tanımına yer verilmiştir. Bu tanım çerçevesinde orijinal yedek parça olarak kabul edilecek üç yedek parça grubundan söz etmek mümkündür. Bunlar:

1. Motorlu taşıt üreticisi tarafından üretilen parçalar.
2. Motorlu taşıt üreticisi olmayan bağımsız yedek parça üreticileri tarafından, motorlu taşıt üreticisine tedarik edilen parçalar. Motorlu taşıt üreticileri,

² 25.11.2009 tarihli ve 09-57/1349-345 sayılı Rekabet Kurulu kararında nitel dağıtım sisteminin uygulama esasları değerlendirilmiştir.

³ Danıştay 13. Dairesinin 2009/4911 E., 2015/425 K. sayılı kararı

taşıtlarındaki her bir parçayı kendi üretmemekte, parçaların çoğunu belirlediği teknik özellikler ve üretim standartları uyarınca yedek parça üreticilerine yaptırmaktadır. Bu çerçevede yapılan üretimlerde yedek parça üreticileri hem montajda kullanılmak üzere hem de daha sonra bakım ve onarım hizmetlerinde kullanılmak üzere yedek parça üretimi gerçekleştirmekte ve ürettiği bu yedek parçaları motorlu taşıt üreticisine tedarik etmektedir. Bu kapsamda üretilen parçalar da, bizzat motorlu taşıt üreticisi tarafından üretilmediği halde orijinal yedek parça sayılmaktadır.

3. Motorlu taşıt üreticisi için üretim yapan bağımsız yedek parça üreticisinin ilgili motorlu taşıt üreticisine tedarik etmediği, ancak motorlu taşıt üreticisinin sağladığı teknik özelliklere ve üretim standartlarına uygun olarak ürettiği yedek parçalar. Yukarıda da belirtildiği üzere, yedek parça üreticileri, motorlu taşıt üreticilerine montaj ve bakım ve onarım hizmetleri için yedek parça üretimi yapmakta ve bu yedek parçaları taşıt sağlayıcısına temin etmektedirler. Ancak, yedek parça üreticisi, taşıt üreticisinin sağladığı teknik özelliklere ve üretim standartlarına uygun olarak ve muhtemelen aynı üretim bandında üretmiş olduğu yedek parçaların bir kısmını taşıt sağlayıcısının yanı sıra doğrudan satış sonrası pazarına da sunabilmektedir. Bu durumda montajda kullanılan parçalarla aynı üretim standartlarına sahip parçalar, taşıt sağlayıcısının yetkili ağı aracılığı olmaksızın, bağımsız yedek parça üreticileri tarafından doğrudan pazara sunulabilecektir. Bu parçalar da orijinal yedek parça olarak kabul edilmektedir. Bu parçalara ilişkin olarak, söz konusu yedek parçanın ilgili yedek parça üreticisi tarafından motorlu taşıt üreticisine sağlandığını gösteren sözleşme ile birlikte yedek parça üreticisinin pazara doğrudan sunulan parçaların o sözleşmedeki teknik özelliklere ve üretim standartlarına uygun olarak üretildiğini ifade eden beyanı parçaların orijinal olarak kabul edilmesi için karine teşkil edecektir. Motorlu taşıt sağlayıcısının aksini iddia ettiği durumlarda uyumsuzluk genel hükümlerce çözümlenecektir.

f) Özel Servis: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde özel servis tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde, bir taşıt sağlayıcısının kurduğu dağıtım sistemi içerisinde yer almakla birlikte, başka bir taşıt sağlayıcısı tarafından sağlanan motorlu taşıtlara bakım ve onarım hizmeti veren yetkili servisler de verdikleri bu hizmet bakımından özel servis olarak kabul edilmektedir.

- g) Rekabet Etmeme Yükümlülüğü: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde tanımlanan rekabet etmeme yükümlülüğü kavramının yorumlanması bakımından alıcı, ilgili anlaşmaya taraf olan tüzel kişiliği ifade etmektedir. Tebliğ'de rekabet etmeme yükümlülüğünün alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınmak suretiyle tespit edileceği belirtilmiştir. Bu noktada alıcının bir önceki takvim yılında anlaşma konusu mal veya hizmetlere ilişkin olarak farklı sağlayıcılardan yaptığı alımların toplamının esas alınması gerekmektedir. Alıcının bir önceki takvim yılına ait alımlarının miktarı belli değil ise, alıcının yıllık toplam ihtiyacı tahmin edilerek bu miktar kullanılabilir.
- ğ) Sağlayıcı: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (l) bendinde dikey anlaşmaya taraf olan ve anlaşma konusu mal veya hizmetleri alıcıya satan teşebbüs olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde, motorlu taşıt ya da yedek parça üreticisi ve/veya ithalatçısı konumundaki teşebbüslerin sağlayıcı konumunda olduğu söylenebilecektir.
- h) Yedek Parça: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (o) bendinde yedek parça tanımına yer verilmiştir. Bu tanım çerçevesinde, motorlu taşıtların bakımında, onarımında ve parçalarının yenilenmesinde kullanılan ve motorlu taşıtlara özel olan ürünler yedek parça kapsamına girmektedir. Ancak bu nitelikteki parçalar arasında olan yağ ve boya gibi ürünler bir motorlu taşıtın parçalarını değiştirmek amacıyla taşıtın içine veya üzerine uygulanabildikleri gibi, Tebliğ kapsamında motorlu taşıt olarak kabul edilmeyen motosiklet, traktör gibi taşıt tiplerine de uygulanabilmekte ya da inşaat gibi tamamen farklı alanlarda da kullanılabilir. Farklı amaçlarla kullanılabilen bu nitelikteki ürünlerin yalnızca, bir motorlu taşıtın içine ya da üzerine uygulanabileceklerinin genel olarak kabul edildiği hallerde bu malların dağıtımına ilişkin dikey anlaşmaların Tebliğ kapsamına girdiği kabul edilmiştir. Bu nedenle, ancak alıcı motorlu taşıtların bakımı ve onarımı sektöründe faaliyet gösteriyorsa ya da bu sektöre mal sağlıyorsa söz konusu dikey anlaşmalar 2017/3 sayılı Tebliğ kapsamına girecektir. Örneğin yukarıda değinilen durum dikkate alınarak, boyaların ya da yağların akaryakıt istasyonlarına ya da süpermarketlere satışını konu alan anlaşmalar Tebliğ kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu tür anlaşmalar, şartları sağlamaları halinde 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) ile sağlanan grup muafiyetinden yararlanabilirler. Buna karşın, örneğin yağ üreticilerinin/ithalatçılarının distribütörleri ile yaptıkları otomotiv yağlarının dağıtımını içeren, distribütörlerin ise servislerle yaptıkları otomotiv yağlarının dağıtımını konu

edinen anlaşmalar 2017/3 sayılı Tebliğ kapsamında yer almaktadır. Bununla birlikte, motorlu taşıtın kullanımı için gerekli olmayan, radyo, CD çalar, araç kitiyle GSM tesisatı, yön bulma sistemi veya bagaj rafı gibi aksesuar niteliğindeki ürünler yedek parça olarak kabul edilmemektedir.

Bu tanımda ve Tebliğ'in devamında yedek parça kavramının orijinal yedek parçayla ve eş değer kalitede yedek parçayla sınırlı olarak yorumlanması gerekmektedir.

- 1) Yetkili Servis ve Yetkili Yedek Parça Dağıtıcısı: Tebliğ'in 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (r) ve (s) bentlerinde yetkili servis ve yetkili yedek parça dağıtıcısı kavramlarına yer verilmiştir. Motorlu taşıt sağlayıcıları genellikle parça dağıtımı için ayrı bir dağıtım ağı oluşturmamakta, yetkili servislerini yedek parça dağıtıcısı olarak da kullanmaktadır. Bununla birlikte, motorlu taşıt sağlayıcılarından bazıları bakım ve onarım açısından ayrı bir yedek parça dağıtım ağına da sahiptir. Bu kapsamda yetkili yedek parça dağıtıcısı, taşıt sağlayıcısı tarafından kurulan bir dağıtım sistemi içerisinde yalnızca motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtım faaliyetini sunan teşebbüs olarak tanımlanmıştır.

4. GENEL KOŞULLAR

- (17) 2017/3 sayılı Tebliğ'de öncelikle, Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinin uygulanabilmesi için dikey anlaşmaların taşınması gereken genel koşullar düzenlenmiştir. Bu çerçevede, Tebliğ kapsamına giren dikey anlaşmaların muafiyetten faydalanabilmeleri için aranan genel koşullar, anlaşma taraflarının ilgili pazarda belirli bir pazar payı eşliğini aşmamaları ve belirlenen feshi ihbar sürelerine uyulması ile sınırlı tutulmuştur. Buna göre, Tebliğ'in, kapsamına giren anlaşmalara uygulanabilmesi için, tarafların öncelikle faaliyet gösterdikleri ilgili pazarı belirlemeleri, ardından ise Tebliğ'in 9 uncu maddesi hükümlerini esas alarak bu pazardaki pazar paylarını hesaplamaları ve bu şekilde hesaplanmış pazar paylarının Tebliğ'in 5 inci maddesinde belirtilen eşiklerin altında kaldığından emin olmaları gerekmektedir.
- (18) Buna göre; tarafların pazar paylarının %30 eşliğinin altında kaldığı dikey anlaşmalar bakımından münhasır dağıtım sisteminin, nicel dağıtım sisteminin ya da nitel dağıtım sisteminin uygulanması durumunda söz konusu anlaşmaların Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmak için aranan genel koşullardan ilkinin karşıladığı söylenebilecektir. Bununla birlikte, tarafların pazar payının %30'un üzerinde olduğu dikey anlaşmalar, ancak nitel dağıtım sisteminin benimsenmesi halinde Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden faydalanabilecektir. Tek alıcıya sağlama yükümlülüğü öngörülen dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanıp

yararlanmadığının tespitinde ise alıcının pazar payının %30'u aşp aşmadığı belirleyici olmaktadır.

- (19) Pazar payı eşiğinin gerek satış pazarı gerekse satış sonrası hizmetler pazarı bakımından %30 olarak benimsenmesi, 2005/4 sayılı Tebliğ döneminde benimsenmiş olan farklı eşik sisteminin terk edildiğinin göstergesidir. Bilindiği üzere, 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinin satış pazarında uygulanması bakımından pazar payı eşikleri, münhasır dağıtım için %30 ve nicel seçici dağıtım için %40 olarak belirlenmiştir. Nitel dağıtım sistemi için ise bir pazar payı eşiği öngörülmemiştir. Bununla birlikte, pazar payları bakımından yapılan bu ayırımın dağıtım sistemlerinin kurulması bakımından bir etkinlik sağlamadığı, aksine pazar oyuncularını bakımından uygulama zorlukları yarattığı görülmektedir. Bu çerçevede, satış pazarı bakımından sistemin basitleştirilerek tüm dağıtım sistemlerinin grup muafiyetinden yararlanmasının tek bir eşik çerçevesinde değerlendirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmiş; pazarda faaliyet gösteren oyuncuların pazar payları da dikkate alınmak suretiyle söz konusu eşik %30 olarak belirlenmiştir.
- (20) Sağlayıcı ile dağıtıcı arasında yapılan bir anlaşmanın grup muafiyetinden faydalanabilmesi için aranan ikinci genel koşul, anlaşmanın en az beş yıl süreli olması ve anlaşmada yer alacak olan yenileme isteğini anlaşmanın sona ermesinden asgari altı ay önce bildirmeyi her iki tarafın da kabul etmesi veya anlaşmanın belirsiz bir süre için yapılması halinde feshi ihbar süresinin her iki taraf için de en az iki yıl olmasıdır. Bu düzenleme ile sağlayıcının, dağıtıcıların bu Tebliğ uyarınca sınırlanamayacak davranışlarda bulunması nedeniyle anlaşmayı derhal sona erdirmesini engellemek ve marka içi rekabeti korumak amaçlanmaktadır.

5. ANLAŞMALARIN GRUP MUAFİYETİNDEN YARARLANMASINI ENGELLEYEN SINIRLAMALAR

- (21) Tebliğ'in 6 ncı maddesinde, Tebliğ kapsamına giren dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen sınırlamalar bir liste halinde düzenlenmiştir. Buna göre; dikey anlaşmaların Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanabilmeleri için doğrudan veya dolaylı olarak Tebliğ'in 6 ncı maddesinde sıralanan kısıtlamaları içermemesi gerekmektedir. Bu kısıtlamalardan birinin ya da daha fazlasının bir dikey anlaşmada bulunması, yalnızca söz konusu dikey kısıtlamanın değil, tüm anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engellemektedir. Bu kısıtlamalara doğrudan olduğu gibi dolaylı yollarla da ulaşılabilir ve dolaylı yollarla getirilen kısıtlamaların rekabet üzerindeki etkisi, söz konusu kısıtlamanın taraflar arasındaki yazılı sözleşmede açık bir şekilde yer almasıyla benzerdir.

(22) Aşağıda Tebliğ'in 6 ncı maddesinde yer verilen kısıtlamalar başlıklar halinde açıklanacaktır.

5.1. Dağıtıcının Yeniden Satış Fiyatının Belirlenmesine İlişkin Kısıtlamalar

(23) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendiyle, dağıtıcının kendi satış fiyatını belirleme serbestisinin engellenmesi dikey anlaşmayı grup muafiyeti dışına çıkaran sınırlamalardan biri olarak sayılmıştır. Sağlayıcının, dağıtıcının yeniden satış fiyatını belirlemesi anlaşmaya açık hüküm koymak suretiyle doğrudan olabileceği gibi, dağıtıcının kâr marjının belirlenmesi, tavsiye fiyat niteliğinde ilan edilmiş bir fiyat seviyesinden dağıtıcının uygulayabileceği indirim oranının en üst seviyesinin belirlenmesi, tavsiye edilen fiyatlara uyduğu oranda dağıtıcıya ilave indirimler uygulanması ya da bu fiyatlara uymaması durumunda teslimatların geciktirilmesi veya anlaşmanın sona erdirilmesi gibi dolaylı yollarla da olabilmektedir. Bununla birlikte, sabit veya asgari satış fiyatına dönüşmemesi koşuluyla sağlayıcının, dağıtıcının azami satış fiyatını belirlemesine veya dağıtıcıya satış fiyatını tavsiye etmesine olanak tanınmıştır. Bir başka deyişle, azami ya da tavsiye edilen fiyatın belirlendiği dikey anlaşmalar grup muafiyetinden yararlanmaktadır. Ancak, dağıtıcıya bildirilen azami veya tavsiye nitelikteki satış fiyatlarının asgari veya sabit fiyata dönüşmemesi için, söz konusu fiyatların azami veya tavsiye niteliğinde olduğunun yayınlanan fiyat listelerinde ya da ürünün üzerinde açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

5.2. Dağıtıcının Satış Yapacağı Bölgeye veya Müşterilere İlişkin Kısıtlamalar

(24) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile kural olarak, sağlayıcı ya da ağ kurucusu tarafından dağıtıcının satış yapacağı bölgeye ve müşteri grubuna ilişkin sınırlamalar getirmesi dikey anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen kısıtlamalardan biri olarak sayılmıştır. Ancak bu durumun dört istisnası bulunmaktadır. Bu istisnalar uyarınca;

- Münhasır dağıtım sisteminin söz konusu olduğu hallerde dağıtıcıların, sağlayıcıların kendilerine yahut bir başka dağıtıcıya tahsis etmiş oldukları münhasır bir bölgeye ya da müşteri grubuna aktif satış yapmaları kısıtlanabilmektedir. Bu münhasır bölgeye veya münhasır müşteri grubuna yapılacak pasif satışların kısıtlanması ise anlaşmayı grup muafiyeti dışına çıkartan bir sınırlama olarak değerlendirilecektir. Bu noktada aktif satış-pasif satış ayırımı önem kazanmaktadır. "Aktif satış", bir dağıtıcının münhasır bölgesindeki veya münhasır müşteri grubundaki münferit müşterilere, başka bir alıcı tarafından, mektup veya ziyaret gibi doğrudan pazarlama yöntemleriyle gerçekleştirilen satışlardır. Ayrıca münhasıran kendisine tahsis edilen bölgeden başka bir bölgede depo veya satış ya da teslimat yeri kurulması suretiyle

bu bölgedeki müşterilere ulaşılması da aktif satış anlamına gelmektedir. “Pasif satış” ise kendisine münhasır bir bölge tahsis edilmiş olan bir dağıtıcının, başka bir dağıtıcının bölgesindeki veya müşteri grubundaki müşterilerden gelen ve dağıtıcının aktif çabaları neticesi olmayan talepleri karşılamak üzere yaptığı satışlardır. Medya aracılığı ile yapılan genel reklam faaliyetleri veya promosyonlarla, internet aracılığıyla yapılan satışlar da pasif satış yöntemleri olarak kabul edilmektedir.

- Tebliğ’in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen ilk istisnada “Alıcının müşterilerince yapılacak satışları kapsamaması kaydıyla,…” ifadesi yer almaktadır. Bu ifade, sağlayıcının sadece alıcı tarafından gerçekleştirilen aktif satışları engelleyebileceği anlamına gelmektedir. Sağlayıcı tarafından, alıcının müşterilerince gerçekleştirilecek aktif satışların sınırlandırılmasına yönelik olarak alıcıya herhangi bir yükümlülük getirildiği takdirde ilgili dikey anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanması mümkün olmayacaktır. Bir başka ifadeyle, sağlayıcı ile alıcı arasındaki dikey anlaşmanın grup muafiyetinden faydalanabilmesi için, söz konusu anlaşmaya taraf olmayan ve mal veya hizmetleri alıcıdan sağlayan müşteriler, söz konusu mal veya hizmetleri aktif-pasif satış ayrımı olmaksızın dilediklerine satabilirler. Örneğin, sağlayıcı konumundaki bir üretici teşebbüs ile alıcı konumundaki bir yetkili satıcı arasında akdedilen ve münhasır dağıtım sisteminin uygulandığı bir dağıtım anlaşması uyarınca, yetkili satıcının ürünleri galerilere satması halinde, bu anlaşmanın grup muafiyetinden faydalanabilmesi için anlaşmaya taraf olmayan galerilerin, yetkili satıcıdan aldıkları ürünleri diledikleri bölgede ve diledikleri müşterilere aktif veya pasif olarak satma serbestisine sahip olmaları gerekmektedir.
- Tebliğ’in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen ikinci istisnaya göre, toptancı seviyesinde faaliyet gösteren alıcının son kullanıcılara satış yapması kısıtlanabilir. Böyle bir kısıtlama getirilmesi dağıtım ağının etkinliğinin korunabilmesi ve mal ve hizmetlerin uç noktalarda eşit koşullarda tüketiciye sunulabilmesi bakımından gerekli görülmektedir. Bununla birlikte grup muafiyetinden yararlanabilecek olan kısıtlama, toptancı seviyesinde faaliyet gösteren alıcının, motorlu taşıtı kendi kullanımı için alan gerçek ve tüzel kişi olarak nitelendirilebilecek olan son kullanıcılara yönelik satışlarıyla sınırlıdır.
- Tebliğ’in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan üçüncü istisna “seçici dağıtım sistemi”nin özüne ilişkindir. Tüketici harcamaları içerisinde önemli

pay tutan ve marka imajı önemli olan motorlu taşıtların pazarlanmasında ve bu taşıtlara yönelik satış sonrası hizmetlerin sunulmasında, bu faaliyetlerin yürütüldüğü noktaların fiziki özellikleri ile bu noktalarda görev yapan personelin bilgisi ve kabiliyeti büyük önem kazanmaktadır. Özellikle belirli bir marka imajı bulunan motorlu taşıtların uygun olmayan yerlerde, yeterli bilgisi ve kabiliyeti bulunmayan kişilerce satılmasını ve onarılmasını istemeyen taşıt sağlayıcıları dağıtım ağı olarak genellikle seçici dağıtım sistemini uygun görmektedirler. Bu tür ürünlerin en etkin biçimde son kullanıcılara ulaşabilmesi için, ürünün sadece seçici dağıtım sistemi üyelerince satılması zorunluluğu getirilebilmekte ve bu zorunluluğun getirildiği dikey anlaşmalar grup muafiyetinden faydalanabilmektedir.

- Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen son istisna, birleştirilmek amacıyla tedarik edilen parçaların satışına ilişkindir. Bu tür parçaları alan alıcıların, bunları üretici konumundaki sağlayıcının rakiplerine satmasının sağlayıcı tarafından kısıtlanması, anlaşmayı grup muafiyeti dışına çıkartan bir sınırlama olarak değerlendirilmemektedir.

5.3. Seçici Dağıtım Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Kısıtlamalar

- (25) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtildiği üzere, bir dikey anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanabilmesi için seçici dağıtım sistemi üyelerine son kullanıcılara yapılacak satışlar bakımından aktif veya pasif satış yasağı getirilememektedir. Başka bir ifadeyle, seçici dağıtım sistemi üyesi dağıtıcılar diledikleri bölgedeki son kullanıcıya aktif veya pasif satış yapabilirler. Ancak, yeni motorlu taşıtların satışı ile sınırlı olmak üzere, sistem üyesi bir dağıtıcının faaliyetlerini sürdürdüğü satış noktasının yerini değiştirmesi veya yeni bir satış noktası açması sağlayıcı tarafından engellenebilmektedir. Bu engelleme ilgili dikey anlaşmayı grup muafiyeti kapsamından çıkarmaz. Zira yukarıda da belirtildiği üzere, seçici dağıtım sisteminde, satış noktasının fiziki özellikleri dağıtım sisteminin başarısını etkileyen önemli bir unsurdur. Seçici dağıtım sistemini kısmen de olsa rekabete açan diğer düzenleme Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yapılmıştır. Buna göre, Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmak isteyen ve dağıtım sistemi olarak seçici dağıtım sistemini tercih eden teşebbüsler, sistem üyesi dağıtıcılara tek elden satın alma yükümlülüğü getirememektedir. Başka bir ifadeyle, sistem üyelerinin ürünleri sağlayıcıdan alma zorunlulukları bulunmamaktadır; grup muafiyetinden faydalanabilecek bir anlaşmada sistem üyelerinin, ürünleri diğer üye teşebbüslerden alabilmeleri engellenmemektedir.

5.4. Motorlu Taşıtların Dağıtım, Yedek Parçaların Dağıtım ve Bakım ve Onarım Hizmetlerinin Bir Arada Sunulmasına İlişkin Kısıtlamalar

- (26) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde motorlu taşıt dağıtım ile yedek parça dağıtımının ve bakım ve onarım hizmetlerinin bir arada sunulmasının sağlayıcı tarafından zorunlu tutulması dikey anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalar arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda, taşıt sağlayıcıları tarafından yetkili dağıtıcılara satış ile birlikte satış sonrası hizmetleri verme yükümlülüğü getirilmesi veya yetkili servislere satış sonrası hizmetler ile birlikte yeni motorlu taşıt dağıtım yükümlülüğü getirilmesi grup muafiyetinden yararlanamayacaktır. Bununla birlikte, 2017/3 sayılı Tebliğ, satış ile satış sonrası faaliyetlerin bir arada sunulmasının sağlayıcı tarafından zorunlu tutulmasını anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalardan biri olarak kabul ettiği için, bakım ve onarım hizmetlerinin sunumu ile yedek parçaların dağıtımını birlikteliğini zorunlu kılan dikey anlaşmalar grup muafiyetinden yararlanacaktır.
- (27) Ancak, anılan düzenlemeler satış ve satış sonrası hizmetlerin asla birlikte sunulamayacağı anlamına gelmemekte, dileyen alıcıların bu faaliyetleri bir arada yürütmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca bu düzenleme ile vurgulanan, yetkili dağıtıcının bakım ve onarım hizmetlerine ilişkin olarak var olan yükümlülüklerini devretmek ve sadece satış faaliyeti yürütmek istemesi halinde bunun engellenememesidir. Benzer bir durum yetkili servisler bakımından da geçerlidir.

5.5. Özel Servislerin Yedek Parçaya Erişimini Engelleyen Kısıtlamalar

- (28) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde motorlu taşıt sağlayıcısının yetkili dağıtıcıların, yetkili servislerin ve yetkili yedek parça dağıtıcılarının kendisi tarafından sağlanan motorlu taşıtların yedek parçalarını özel servislere satmalarını kısıtlaması, dikey anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanmasını engelleyen kısıtlamalardan biri olarak sayılmıştır. Bu düzenleme özellikle sadece motorlu taşıt sağlayıcısı kanalıyla tedarik edilen parçalar (*captive parts*) bakımından önem taşımaktadır. Zira, bu parçaların tedariki bakımından özel servisler bütünüyle motorlu taşıt sağlayıcısına bağımlı durumdadır. Bununla birlikte bu madde, yetkili dağıtıcılara ve yetkili servislere özel servislere parça satma yükümlülüğü getirmemektedir. Bu madde ile amaçlanan yetkili dağıtıcıların veya yetkili servislerin bu satışı gerçekleştirmek istemesi durumunda bunun sağlayıcı tarafından kısıtlanmasının önüne geçilmesidir.

5.6. Yedek Parça Dağıtımına İlişkin Kısıtlamalar

- (29) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g), (ğ) ve (h) bentlerinde yedek parça dağıtımına ilişkin kısıtlamalara yönelik düzenlemeler yapılmıştır.
- (30) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ile motorlu taşıt sağlayıcısının kendisine yedek parça tedarik eden yedek parça sağlayıcılarıyla veya kendisine teşhis cihazı, tamir ekipmanı gibi ekipmanlar tedarik eden ekipman sağlayıcılarıyla yaptığı anlaşmalar ile bu malların sağlayıcısına, söz konusu malların yetkili yedek parça dağıtıcılarına, yetkili servislere, bağımsız yedek parça dağıtıcılarına, özel servislere veya son kullanıcılara satmasını engelleyen kısıtlamalar getirmesi dikey anlaşmanın grup muafiyetinden faydalanmasını engelleyen kısıtlamalardan biri olarak sayılmıştır. Bu düzenlemenin amacı, yetkili dağıtıcıların, yetkili yedek parça dağıtıcılarının, yetkili servislerin, bağımsız yedek parça dağıtıcılarının, özel servislerin veya son kullanıcıların söz konusu malların tedarikinde motorlu taşıt sağlayıcısına bağımlı kılınmalarının önüne geçilmesi ve bu malların sağlayıcılarına pazarda etkin bir şekilde faaliyet gösterme imkanı verilmesidir.
- (31) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile sağlayıcının, garanti kapsamındaki ücretsiz sunulan hizmetler dışında, yetkili dağıtıcılar ve yetkili servisler tarafından başka kaynaklardan elde edilen orijinal yedek parça veya eş değer kalitedeki yedek parçaların kullanılmasını kısıtlaması ve yetkili dağıtıcı ile yetkili servisin orijinal yedek parçaları parça üreticisinden doğrudan satın almasını engellemesi, dikey anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmasını engelleyen sınırlamalar arasında sayılmıştır. Sağlayıcı sadece garanti kapsamında yapılan tamir, ücretsiz bakım ve araç geri çağırma hizmetlerinde yetkili dağıtıcıların ve yetkili servislerin kendisinden veya göstereceği bir teşebbüsten elde edilecek yedek parçaları kullanmasını zorlayabilir. Bir başka deyişle sağlayıcının, garanti kapsamında yapılan tamir, ücretsiz bakım ve araç geri çağırma hizmetleri ile sınırlı olmak üzere yetkili dağıtıcıların ve yetkili servislerin kendisinden veya göstereceği bir teşebbüsten elde edilecek yedek parçaları kullanmasını zorunlu tutması anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkarmamaktadır. Ancak bu kural garanti süresi içinde ancak garanti kapsamında olmayan ve müşteriye ücret karşılığı sunulan bakım ve onarım hizmetleri bakımından geçerli değildir. Şöyle ki; yetkili dağıtıcı ve yetkili servis bu bakım ve onarımlarda eş değer kalitede yedek parçaları ya da farklı kaynaklardan temin edilmiş orijinal parçaları kullanabilir. Ancak söz konusu parçalar nedeniyle herhangi bir arıza olması halinde, böyle bir işlem nedeniyle garantinin sona erip ermeyeceği hususunun genel hükümler çerçevesinde çözülmesi gerekmektedir.

- (32) Sağlayıcı, yetkili dağıtıcılara ve yetkili servislere, eş değer kalitede yedek parça kullanılması halinde müşteriyi önceden bilgilendirme ve faturada söz konusu parçaların markalarını gösterme yükümlülüğünü getirebilir ve bu yükümlülüğün getirildiği dikey anlaşmalar Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanabilir.
- (33) Tebliğ'in 6 ncı maddesinin (h) bendi ile yedek parça üreticisinin bu parçaların üzerine ticari markasını veya logosunu etkili ve kolayca görülebilir şekilde yerleştirmesinin kısıtlanması dikey anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen sınırlamalardan biri olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme, paket üzerine ticari marka veya logonun konmasının engellenmesini de kapsamaktadır. Bununla birlikte, bu düzenleme motorlu taşıt sağlayıcısının da ticari markasını veya logosunu, yedek parça üreticisi tarafından sağlayıcıya tedarik edilen parçaların üzerine koymasını engelleyici nitelikte değildir.

6. REKABET ETMEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE EK TESİS YERLERİNİN AÇILMASININ KISITLANMASI

- (34) Anlaşmalarda bulunmaları halinde anlaşmanın bir bütün olarak grup muafiyetinden yararlanmasını engellemeyen, ancak kendileri grup muafiyetinden yararlanamayan hükümler Tebliğ'in 7 nci maddesinde 'Rekabet Etmeme Yükümlülüğü ve Ek Tesis Yerlerinin Açılmasının Kısıtlanması' başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; grup muafiyetinden yararlanması mümkün olmayan bu hükümleri, anlaşmanın bütününden ayırarak geriye kalan hükümlerin grup muafiyeti kapsamına girmesini sağlamak mümkün olabilir.
- (35) Aşağıda, bu Tebliğ maddesi kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağı düzenlenen rekabet etmeme yükümlülüklerine ve ek tesis yerlerinin açılmasının kısıtlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

6.1. Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

- (36) Tebliğ'in 7 nci maddesinde grup muafiyetinden yararlanamayacağı belirtilen rekabet etmeme yükümlülükleri motorlu taşıtların dağıtımı, yedek parça dağıtımı ve bakım ve onarım hizmetleri bakımından ayrı ayrı düzenlenmiştir. Aşağıda bu düzenlemelere ilişkin açıklamalara, her bir faaliyet bakımından ayrı ayrı yer verilecektir.

6.1.1. Motorlu Taşıtların Dağıtımı Bakımından Getirilen Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

- (37) Bu kapsamda, 2002/2 sayılı Tebliğ'e benzer şekilde, rekabet etmeme yükümlülüğü, motorlu taşıtların dağıtımı pazarı bakımından, "alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal

veya hizmetlerin yeni motorlu taşıtların satışı pazarında %80'inden fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın almasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük" olarak kabul edilmiştir.

- (38) Tebliğ'in 7 nci maddesinin (a) bendinin uygulanması bakımından, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi büyük önem taşımaktadır. Belirsiz süreli veya süresi beş yıldan uzun olan rekabet etmeme yükümlülüğünün grup muafiyetinden yararlanması mümkün değildir. Beş yıllık süreyi aşacak şekilde zımnen yenilenebilen rekabet etmeme yükümlülükleri de grup muafiyeti kapsamında değildir. Ancak, süresi beş yılı aşmayan veya beş yıldan sonraki uzatmanın her iki tarafın açık iradesi ile mümkün olduğu ve alıcının beş yıllık süre sonunda rekabet etmeme yükümlülüğüne son vermesini engelleyen herhangi bir durumun olmadığı hallerde rekabet etmeme yükümlülüğü grup muafiyetinden yararlanacaktır.
- (39) Aynı bent çerçevesinde anlaşmanın sona ermesinden sonraki dönem için alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün grup muafiyetinden yararlanamayacağı düzenlenmektedir.
- (40) Grup muafiyetinden yararlanması mümkün olmayan bir başka rekabet etmeme yükümlülüğü uygulaması da, seçici dağıtım sistemlerinde belirli bir rakibin ürünlerinin sistem üyeleri tarafından satılmasının engellenmesidir. Bu hüküm seçici dağıtım sistemi ile rekabet etmeme yükümlülüğünün bir arada uygulanamayacağı anlamına gelmemektedir. Seçici dağıtım sisteminin sağlayıcısı konumundaki teşebbüs, seçici dağıtım sistemi üyeleri olan alıcıların sadece kendi ürünlerini satmasını ve rakip ürünlerin hiçbirini satmamalarını zorunlu kılabilir. Ancak, rakiplerden bir kısmının ürünlerinin bu sistemde satışına izin verirken kalanlarının bu sistemi kullanmasını engelleyemez. Bir başka deyişle, seçici dağıtım sisteminde rekabet etmeme yükümlülüğü ya tüm rakip ürünler için getirilmeli ya da hiçbir rakip ürün için getirilmemelidir. Özellikle mevcut çok markalı bayiler bakımından söz konusu kısıtlama önem taşımaktadır zira bu kısıtlama ile rekabet etmeme yükümlülüğünün belirli bir markanın rekabetinden kaçınmak veya pazara yeni giren ya da pazardaki konumu güçlü olmayan teşebbüsleri elemek amacıyla kullanılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

6.1.2. Yedek Parçaların Dağıtımı Bakımından Getirilen Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

- (41) Yedek parçaların dağıtımı bakımından alıcı konumunda olan teşebbüslerin motorlu taşıt sağlayıcısına olan bağımlılığının kırılması, tüketiciye alternatif yedek parça ve fiyat seçeneklerinin sunulabilmesi bakımından söz konusu alıcıların başka kaynaklardan yedek parça alımının kısıtlanamaması hususu önem taşımaktadır.

- (42) Bu öneme binaen, yedek parçaların dağıtımı bakımından rekabet etmeme yükümlülüğüne yönelik hükümler motorlu taşıtların dağıtımından farklı düzenlenmiştir. Buna göre rekabet etmeme yükümlülüğü, “alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin satış sonrası pazarında %30’undan fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın almasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük” olarak kabul edilmiştir. Bu tanım çerçevesinde öngörülen %30’luk sınır ile isteyen ağ üyelerinin, en az üç farklı rakip sağlayıcıdan mal alıp satmasına imkân verilmesi amaçlanmıştır.
- (43) Tebliğ’in 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yedek parçaların dağıtımı bakımından alıcıya anlaşmanın süresi boyunca getirilen her türlü rekabet etmeme yükümlülüğünün Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanamayacağı düzenlenmiştir. Bir başka deyişle, alıcıyı belirli türde bir ürüne ilişkin alımlarının %30’dan fazlasını tek bir sağlayıcıdan almak zorunda bırakan doğrudan veya dolaylı yükümlülükler grup muafiyetinden yararlanamayacaktır. Bu düzenleme karşısında, grup muafiyetinden yararlanmak isteyen bir taşıt sağlayıcısı, alıcıya yalnızca kendi markasına ait yedek parçaları kullanma yükümlülüğü getirememektedir. Bununla birlikte, alıcı kendi iradesiyle tek bir markayı seçtiği takdirde, grup muafiyeti uygulanmaya devam edecektir.
- (44) Yedek parça dağıtımı bakımından getirilen rekabet etmeme yükümlülüklerine ilişkin olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus da sağlayıcının alıcıyı farklı markaya ait taşıtların yedek parçalarını servis tesisinin farklı bölümlerinde buldurmaya zorladığı bir hükmün grup muafiyetinden yararlanamayacağıdır. Zira böyle bir zorlama, bir yetkili dağıtıcının veya yetkili servisin diğer marka taşıtları tamir etme hakkının dolaylı olarak kısıtlanması anlamına gelmektedir.
- (45) Yedek parçaların dağıtımı bakımından rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin olarak getirilen bu kurala Tebliğ’de bağımsız yedek parça sağlayıcıları tarafından dağıtılan yedek parçalar bakımından bir istisna tanınmaktadır. Bu istisnanın gerekçeleri şu şekilde izah edilebilecektir: Özellikle madeni yağ, boya ve lastik sağlayıcıları tarafından, alıcı konumunda olan teşebbüslerle yaptıkları anlaşmalarda bunlara nakdi kredi ve/veya ekipman desteği sağlandığı, buna karşılık olarak ise münhasır alım yükümlülüğü getirildiği görülmektedir. Bununla birlikte, söz konusu yedek parçaların, motorlu taşıt sağlayıcısı tarafından tedarik edilen parçalardan farklı yönlerinin bulunduğu da açıktır. Söz konusu ürünlerin tedarik aşamasında alıcı konumundaki teşebbüslerin kendilerine sunulan seçenekler arasında tercih yapmak suretiyle

istedikleri sağlayıcı ile çalışma olanağı mevcuttur. Bu çerçevede, bağımsız yedek parça sağlayıcısı tarafından yapılan yatırımların geri dönüşünün sağlanması amacıyla ve beş yılla sınırlı olarak getirilen rekabet etmeme yükümlülüklerinin grup muafiyetinden yararlanabileceği düzenlenmiştir.⁴ Dolayısıyla, bağımsız yedek parça sağlayıcısı tarafından anlaşmanın yürürlük tarihini takip eden ilk beş yıl için rekabet etmeme yükümlülüğü getirebilecektir.

- (46) Tebliğ'in 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine ilişkin olarak belirtilmesi gereken başka bir husus, anlaşmanın sona ermesinden sonraki dönem için alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün grup muafiyetinden yararlanamayacağıdır.

6.1.3. Bakım ve Onarım Hizmetlerinin Sağlanması Bakımından Getirilen Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

- (47) Bakım ve onarım hizmetlerinin sağlanması bakımından esas olan, alıcıya anlaşma süresi boyunca ve anlaşmanın sona ermesinden sonraki dönem için herhangi bir rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmemesidir. Bu nedenle, taşıt sağlayıcısının, kendi dağıtım ağında bulunan bir yetkili dağıtıcının veya yetkili servisin, başka bir taşıt sağlayıcısı tarafından dağıtılan taşıtlara bakım ve onarım hizmeti sunmasını doğrudan veya dolaylı olarak engelleyen kısıtlamalar grup muafiyetinden yararlanamamaktadır. Bir başka deyişle, yetkili dağıtıcılar ve yetkili servisler, diledikleri takdirde, birden fazla markaya yetkili servis veya özel servis olarak hizmet verebilmelidir.
- (48) Bakım ve onarım hizmetlerinin sağlanması bakımından rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin olarak getirilen bu kurala Tebliğ'de bakım ve onarım zincirleri bakımından bir istisna tanınmaktadır. Bu istisnanın gerekçeleri şu şekilde izah edilebilecektir.
- (49) Motorlu taşıtların garanti sürelerinin sona ermesinden sonraki dönemde, yetkili dağıtıcılar ve yetkili servislerle, özel servisler ve bazı bakım ve onarım işlemleri bakımından son yıllarda yaygınlaşmaya başlayan bakım ve onarım zincirleri rekabet etmektedir. Bakım ve onarım zincirlerinin kurulması ve yaygınlaşması, yedek parça dağıtımı ve motorlu taşıtların bakım ve onarım hizmetleri pazarlarındaki rekabet düzeyini artırarak, sektörde genel bir iyileşme sağlama potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, ağ kurucusu teşebbüs tarafından yapılan yatırımların geri dönüşünün sağlanması amacıyla ve beş yılla sınırlı olarak getirilen rekabet etmeme yükümlülüklerine izin verilmiştir.⁵ Bu kapsamda ağ kurucusu teşebbüs anlaşmanın

⁴ 29.03.2007 tarihli ve 07-29/262-93 sayılı Rekabet Kurulu kararı, 04.03.2010 tarihli ve 10-21/278-102 sayılı Rekabet Kurulu kararı

⁵ 07.04.2011 tarihli ve 11-22/392-125 sayılı Rekabet Kurulu kararı

yürürlük tarihini takip eden ilk beş yıl için zincir servisin eş zamanlı olarak başka bir bakım ve onarım zincirine dahil olması konusunda sınırlama getirebilecektir.

- (50) Bununla birlikte, anlaşmanın sona ermesinden sonraki dönem için alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü grup muafiyetinden yararlanamamaktadır.

6.2. Ek Tesis Yerlerinin Açılmasının Kısıtlanması

- (51) Tebliğ'in 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında, seçici dağıtım sisteminin uygulandığı dikey anlaşmalarda, yedek parçaların dağıtımını ve/veya bakım ve onarım hizmetleri bakımından, ek tesis yerlerinin açılması ile ilgili olarak getirilen doğrudan veya dolaylı yükümlülüklerle Tebliğ ile tanınan muafiyetin uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

- (52) Bu Tebliğ kapsamında, sağlayıcının yetkili dağıtıcıların ve yetkili satıcıların açacağı ek satış noktalarını kısıtlama imkânı mevcut iken, yedek parçaların dağıtımını ve/veya bakım ve onarım hizmetleri bakımından ek tesis yerlerinin açılmasının yasaklanması, 2017/3 sayılı Tebliğ ile sağlanan muafiyetten yararlanamamaktadır. Buna bağlı olarak, yetkili yedek parça dağıtıcıları ve yetkili servisler, ilk kuruluş yerlerini kapatmamak ve ek tesis yeri için öngörülen koşulları karşılamak kaydıyla bakım ve onarım hizmeti sunacakları ek tesis yerlerini belirlemek konusunda serbest olmalıdır.

7. PAZAR PAYININ HESAPLANMASI

- (53) Bilindiği üzere Tebliğ'in genel koşulları düzenleyen 5 inci maddesi ile münhasır dağıtım sisteminin, nicel seçici dağıtım sisteminin ve tek alıcıya sağlama yükümlülüğünün söz konusu olduğu dikey anlaşmaların ancak tarafların pazar paylarının %30'un altında kalması halinde Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanabileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle Tebliğ kapsamına giren anlaşmalar bakımından, anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanıp yararlanmadığının belirlenmesinde ilk aşama, tarafların faaliyet gösterdiği ilgili pazarın tanımlanması ve ardından tarafların bu pazardaki paylarının hesaplanmasıdır.

- (54) İlgili pazarın ne şekilde tanımlanacağına ilişkin temel esaslar Rekabet Kurulu tarafından yayımlanan 'İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'da etraflıca açıklanmıştır. Bu Tebliğ'in uygulanması bakımından da ilgili pazarın tanımında bu Kılavuz'da açıklanan esaslar dikkate alınacaktır. Bu nedenle bu Kılavuz'da ilgili pazarın tanımlanmasına ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmesine ihtiyaç duyulmamıştır. Bununla birlikte, lüzum görüldükçe, motorlu taşıtlar sektörü bakımından özellik arz eden bazı faaliyetler bakımından ilgili pazarın ne şekilde tanımlanabileceğine geçmiş Rekabet Kurulu kararları ışığında yer verilecektir. Ancak, bu noktada, örnek olarak verilen bu ilgili pazar tanımlarının Rekabet Kurulu

bakımından bağlayıcı olmayacağını ve Rekabet Kurulunun her bir dikey anlaşma özelinde ve o dikey anlaşmaya konu olan mal ve hizmetlerin niteliğini dikkate alarak ilgili pazar değerlendirmesi yapacağını vurgulanmasında fayda görülmektedir.

- (55) Aşağıda, sırasıyla, yeni motorlu taşıtların dağıtımı, motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımı ve bakım ve onarım hizmetlerinin sunulması faaliyetleri bakımından, Tebliğ'in 5 inci maddesinde öngörülen pazar payının nasıl hesaplanacağına ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

7.1. Yeni Motorlu Taşıtların Dağıtım Bakımından Pazar Payının Hesaplanması

- (56) Yeni motorlu taşıtların dağıtımını konu alan ve münhasır dağıtım sisteminin ya da nicel seçici dağıtım sisteminin söz konusu olduğu dikey anlaşmaların grup muafiyetinden faydalanabilmesi için, Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile taşıt sağlayıcısının motorlu taşıt sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %30'u aşmaması gerektiği düzenlenmiştir. Bu bendin uygulanması bakımından bir motorlu taşıt sağlayıcısının ilgili pazardaki pazar payı, o taşıt sağlayıcısının dağıtımını yaptığı ve aynı ilgili pazarda olduğu değerlendirilen tüm markalar bakımından ilgili dönemde gerçekleştirilen satış adedinin, ilgili dönemde aynı ilgili pazarda faaliyet gösteren tüm sağlayıcılar tarafından dağıtılan ve ilgili pazarda olduğu değerlendirilen tüm markalar bakımından gerçekleştirilen satış adedine oranlanması suretiyle hesaplanacaktır. Bu hesaplama bakımından altı çizilmesi gereken husus, hesaplamada sadece anlaşma konusu markanın satış adedinin değil, anlaşma konusu marka ile aynı ilgili pazarda olduğu değerlendirilen tüm markaların satış adetlerinin esas alınacağıdır.
- (57) Taşıt sağlayıcısının motorlu taşıtların dağıtımını bakımından sahip olduğu pazar payına ilişkin hesaplamaların satış değeri üzerinden değil de satış adedi üzerinden yapılmasının gerekçesi, satış adedi verilerinin pazarın tüm oyuncuları bakımından ulaşılabilir olmasıdır.

7.2. Motorlu Taşıtların Yedek Parçalarının Dağıtım Bakımından Pazar Payının Hesaplanması

- (58) Motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımını konu alan ve münhasır dağıtım sisteminin ya da nicel seçici dağıtım sisteminin söz konusu olduğu dikey anlaşmaların grup muafiyetinden faydalanabilmesi için, Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile taşıt sağlayıcısının veya yedek parça sağlayıcısının yedek parça sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %30'u aşmaması gerektiği düzenlenmiştir. Bu bendin uygulanması bakımından ilgili dikey anlaşmanın taraflarına göre motorlu taşıt sağlayıcısının ya da yedek parça sağlayıcısının ilgili pazardaki pazar payının hesaplanması gerekmektedir.

- (59) Bir taşıt sağlayıcısının yedek parça faaliyetleri bakımından, ilgili ürün pazarı genellikle marka özelinde tanımlanmaktadır. Örneğin, X marka araçlara yönelik yedek parça pazarı.⁶ Ancak, ilgili dikey anlaşmanın gerektirdiği durumlarda X markasının belirli bir modeline yönelik yedek parçalarla ya da belli bir yedek parça türü ile sınırlı olmak üzere daha dar bir ilgili ürün pazarı tanımı yapılması da mümkündür.
- (60) Motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımı bakımından bir dikey anlaşmanın konusunu farklı türde yedek parçalar teşkil edebileceğinden, pazar payı hesaplamasının satış adedi üzerinden yapılmasına imkân bulunmamaktadır. Bu nedenle yedek parça pazarına ilişkin hesaplamalarda kural olarak satış değeri esas alınmaktadır.
- (61) Bu açıklamalar çerçevesinde bir taşıt sağlayıcısının X marka taşıtlara ilişkin yedek parçalar pazarında ilgili dönemde sahip olduğu pazar payı, söz konusu taşıt sağlayıcısının ilgili dönemde X marka taşıtlara ilişkin yedek parça satışlarından elde ettiği cironun, aynı dönemde ilgili pazarda faaliyet gösteren tüm teşebbüslerin X marka taşıtlara ilişkin yedek parça satışlarından elde ettiği ciroların toplamına oranlanması suretiyle hesaplanabilecektir. İlgili pazarda faaliyet gösteren teşebbüsler saptanırken ilgili taşıt sağlayıcısı ve X marka taşıtlara yönelik yedek parça satışı yapan bağımsız yedek parça sağlayıcıları dikkate alınacaktır.
- (62) Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanması bakımından bağımsız bir yedek parça sağlayıcısının pazar payının hesaplanması gerektiği durumlarda ilgili ürün pazarı yedek parça pazarı olarak tanımlanabilecektir. Zira bağımsız yedek parça sağlayıcıları genelde tek bir marka taşıtla sınırlı kalmamakta ve birden çok marka taşıtta kullanılacak nitelikte yedek parça satışı gerçekleştirmektedir. Ancak, yine ilgili dikey anlaşma özelinde daha dar pazar tanımlarının yapılmasının mümkün olduğunun vurgulanması gerekmektedir.
- (63) Bu açıklamalar çerçevesinde, bir bağımsız yedek parça sağlayıcısının ilgili dönemde yedek parça pazarında sahip olduğu pazar payı, o yedek parça sağlayıcısının ilgili dönemde tanımlanan ilgili pazardaki yedek parça satışlarından elde ettiği cironun ilgili pazardaki tüm yedek parça sağlayıcılarının aynı dönemde yedek parça satışlarından elde ettiği ciroların toplamına oranlanması suretiyle hesaplanacaktır. İlgili pazardaki yedek parça sağlayıcıların elde ettiği toplam cironun hesaplanmasında, taşıt sağlayıcılarının yedek parça satışından elde ettiği ciro ve bağımsız yedek parça sağlayıcılarının yedek parça satışından elde ettiği ciro esas alınacaktır.

⁶ Yedek parçaların dağıtımı pazarında ilgili pazar tespiti için bkz. 25.12.2014 tarihli ve 14-54/920-416 sayılı Rekabet Kurulu kararı; 02.11.2000 tarihli ve 00-42/453-247 sayılı Rekabet Kurulu kararı

7.3. Bakım ve Onarım Hizmetlerinin Sunulması Bakımından Pazar Payının Hesaplanması

- (64) Motorlu taşıtlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinin sunulmasını konu alan ve münhasır dağıtım sisteminin ya da nicel seçici dağıtım sisteminin söz konusu olduğu dikey anlaşmaların grup muafiyetinden faydalanabilmesi için, Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentleri ile sırasıyla, taşıt sağlayıcısının veya bakım ve onarım zincirleri bakımından ağ kurucusu teşebbüsün bakım ve onarım hizmetleri sağladığı pazardaki pazar payının %30'u aşmaması gerektiği düzenlenmiştir. Bu bendin uygulanması bakımından ilgili dikey anlaşmanın taraflarına göre motorlu taşıt sağlayıcısının ya da ağ kurucusu teşebbüsün ilgili pazardaki pazar payının hesaplanması gerekmektedir.
- (65) Bilindiği üzere, bakım ve onarım hizmetleri, belirli bir marka motorlu taşıtın satın alınmasının ardından ihtiyaç duyulan ve o marka özelinde alınması gereken hizmetlerdir. Bu nedenle, bakım ve onarım hizmetleri bakımından ilgili ürün pazarı tanımı genellikle marka özelinde yapılmaktadır. Örneğin, X marka araçlara yönelik bakım ve onarım hizmetleri pazarı.⁷ Bu şekilde belirlenen ilgili ürün pazarı, o marka taşıtların sağlayıcısının ağında bulunan yetkili dağıtıcılardan ve yetkili servislerden, o marka araca hizmet verebilen özel servislerden ve zincir servislerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi bakımından taşıt sağlayıcısının bakım ve onarım hizmeti sağladığı ilgili pazardaki payının tespitinde taşıt sağlayıcısının ağındaki yetkili dağıtıcıların ve yetkili servislerin o marka araçlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinden elde ettiği cironun, ilgili pazarda faaliyet gösteren tüm teşebbüslerin ilgili dönemde o marka araçlara yönelik bakım ve onarım hizmetlerinden elde ettiği ciroya oranlanması esastır.
- (66) Ancak, özellikle pazardaki bağımsız servislerin verilerine ulaşmadaki güçlük bu hesaplamayı doğru bir şekilde gerçekleştirmeyi zorlaştırmaktadır. Değer verisi bir yana, Türkiye'de ne kadar sayıda aracın yetkili ve özel servislere yöneldiği dahi doğru olarak tespit edilememektedir.⁸ Rekabet Kurulunun daha önceki kararlarında motorlu taşıt sağlayıcılarının yaptıkları tahmini hesaplamaların kontrolü ve teyidinin sağlanması da yine veri yetersizliğinden mümkün olamamıştır. Tebliğ'in pazar payının hesaplanmasını düzenleyen 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası, adet ya da değer verisinin elde edilemediği durumlarda, güvenilir pazar bilgilerinden yola çıkılarak yapılan tahminlerin pazar payı hesaplamasında kullanılabileceğini düzenlemiştir.

⁷ Satış sonrası hizmetler pazarında ilgili pazar tespiti için bkz. 14.08.2008 tarihli ve 08-50/738-294 sayılı Rekabet Kurulu kararı

⁸ Satış sonrası hizmetler pazarında pazar payı tespitine ilişkin olarak bkz. 22.04.2010 tarihli ve 10-33/512-186 sayılı Rekabet Kurulu kararı

Tebliğ'in bu düzenlemesine dayanarak, değer verisinin sağlanmasının mümkün olmadığı durumlarda, taşıt sağlayıcısının bakım ve onarım hizmetleri sağladığı ilgili pazardaki payının hesaplanmasında hem pazardaki aktörlerin hem de Rekabet Kurumunun erişebileceği bir veri setine dayanan alternatif bir yöntem kullanılabilirliği değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, bakım ve onarım hizmetlerini yetkili servislerden alan araç adedinin (servise giren araç adedinin) ilgili markanın araç parkında bulunan (trafiğe kayıtlı) araç adedine oranlanmasına dayanan bir hesaplamanın pazar payına ilişkin önemli bir gösterge oluşturabileceği değerlendirilmektedir⁹.

(67) Yukarıda, bakım ve onarım hizmetlerinin, belirli bir marka motorlu taşıtın satın alınmasının ardından ihtiyaç duyulan ve o marka özelinde alınması gereken hizmetler olduğundan bahisle bakım ve onarım hizmetleri bakımından ilgili ürün pazarı tanımının genellikle marka özelinde yapıldığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, bakım ve onarım zincirleri, sundukları hizmetlerin niteliği gereği farklılık arz etmektedir. Şöyle ki; bakım ve onarım zincirleri bünyesinde faaliyet gösteren zincir servisler, bakım ve onarım hizmetlerini marka ayrımı gözetmeksizin sunmaktadır. Bu nedenle, bakım ve onarım zincirlerinin sunduğu bakım ve onarım hizmetleri bakımından ilgili ürün pazarının, “motorlu taşıtların satış sonrası bakım ve onarım hizmetleri pazarı” olarak belirlenmesi mümkündür.¹⁰ Bu şekilde belirlenen ilgili ürün pazarı, tüm taşıt sağlayıcılarının ağında bulunan yetkili dağıtıcılardan ve yetkili servislerden, tüm özel servislerden ve tüm bakım ve onarım zincirlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla, Tebliğ'in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi bakımından ağ kurucusu teşebbüsün bakım ve onarım pazarındaki payının tespitinde ağ kurucusu teşebbüsün ağında yer alan zincir servislerin bakım ve onarım hizmetlerinden elde ettiği cironun toplamının, ilgili pazarda faaliyet gösteren tüm teşebbüslerin ilgili dönemde bakım ve onarım hizmetlerinden elde ettiği ciroya oranlanması esastır.

(68) Pazar payının hesaplanmasına ilişkin olarak üzerinde durulması gereken bir diğer husus da tek alıcıya sağlama yükümlülüğünün bulunduğu durumlarda alıcının pazar payının ne şekilde hesaplanacağıdır. Zira, Tebliğ'in 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalarda, alıcının pazar payı anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanıp yararlanmadığının tespiti bakımından belirleyici olmaktadır. Bu nedenle, tek alıcıya sağlama yükümlülüğü içeren dikey anlaşmalar söz konusu olduğunda, öncelikle alıcının

⁹ 21.08.2013 tarihli ve 13-48/671-287 sayılı Rekabet Kurulu kararı, Ankara 6. İdare Mahkemesinin 2013/1839 E., 2014/1727 K. sayılı kararı

¹⁰ 25.07.2007 tarihli ve 07-61/716-248 sayılı Rekabet Kurulu kararı

anlaşma konusu mal veya hizmetleri aldığı ilgili pazar belirlenmeli, ardından alıcının bu pazardaki payı hesaplanmalıdır.¹¹ Bu hesaplama anlaşmaya konu malın ya da hizmetin niteliğine göre adet üzerinden ya da değer üzerinden yapılabilecektir. Bu açıklamalar çerçevesinde, alıcının ilgili dönemdeki pazar payı, alıcının ilgili dönemde ilgili pazarda gerçekleştirdiği alımların adedinin ya da alım bedelinin aynı dönemde ilgili pazarda yapılan tüm alımların adedine ya da değerine oranlanması suretiyle hesaplanabilecektir.

¹¹ 30.04.2014 tarihli ve 14-16/295-126 sayılı Rekabet Kurulu kararı